

Sjómanns- útbúgvingin

FJOLNIR, málagníð hjá Meginfelag Føroyskra Studenta, er nú komin við 3. nummari av 2. árgangi.

Kjartan í Jákupstovu og Tummás Henriksens hava drúgva grein um sjómansútbúgvingina. Ofta verður komið við affinnum móti útkleking sjómannsskúlans av starvsmonnum til danska hand-
isflotan, uttan at hetta hevur fært nakað sakligt og djúptgangandi orðaskifti við sær, enn minni konstruktiv uppskot.

I hesi grein fara teir báðir víða um og hugga til ymsa handa. Einið verður gjølliga viðgjørt, og teir koma eisini við einum ahugaverdum uppskoti til nýggja skúlastkipan.

Henda grein átti at fingið eitt sakligt orðaskifti í lag millum allar, ið áhuga og skil hava fyri hesum viðurskiptum.

Vit halda hesa grein vera verða at flyta víðari til lesarar okkara.

I Fjølri, 1. árg. nr. 3 hevur Z. F. Wang grein, hann nevnið »Hevur hann rætt?«, og sum viðger føroysk an skúlastip og hvussu illa hann hóskar til føroyska samfelagið. Hann sigur m.a.: »Sjómannsskúlanum viðvíkjandi er ið hvussu so er ikki stórvegis gjørt til tess at útbúgva menninar so, at teir gera sum mest gagn á tí føroyska flotanum, ið mest er fiskiskipafloiti, men nóg hevur verið hugsað um at gera menninar væl nýtiligar í tí danska farmaskipafloatanum.«

I hvønn mun hevur Zakarias rætt í hesum? Vit kunnu ganga so langt, at vit kunna geva Zakarias rætt í, at nakað átti at verið broytt í tí undirvísing, ið skúlin gevur næmingum sínum.

Tað er jú øllum kunnugt, at vit við Sjómannsskúlanum reka ein skúla, ið óivað tekur tað besta av sjófolki okkara og fyri ein stóran part lærir tað upp til eitt samfelags mýnstur, ið liggur nakað væl frá tí føroyska. Hvor hevur ábyrgdina av hesum, kann verða spurt. Er tað skúlin? Svárið má vera nei. Ábyrgdin er hjá lóggávvaldinum, tí skúlin undirvísir einans eftir fyri skipanum ið koma haðani.

Fyri gjølla at kunna kanna, hvussu vit veruliga kundu fingið eina sjómanns- og navigasjonsútbúgving í grannalondum okkara, mugu vit seta okkum í ta støðu, at eingin sjómannsskúli er í Føroyum í dag, og at vit nú skulu seta ein á stovn.

Hvorji krov seta vit til ein sjómannsskúla? Fyrst og fremst at skúlin gevur næminginum eina útbúgving, ið hóskar til føroyska vinnulívið. Hvorji krov setur vinnulívið so til sínar útbúgvnu menn? Her er at kanna, hvar hesir menn skulu nýtast. Endaliga og hægsta starvið tí kanst fáa umboð á fiski skipi, er at gerast skipari. Og sjóvinna okkara er at kalla øll fiskivinna. Tí er vert at kanna, hvorji krov vinnulívið setur ella rættari eigur at seta til sínar fiskiskiparar.

Tað eru í dag ikki smávegis virði ein skipari fær lítið upp í hendur. Hesi virði liggja í dag úr tveimum upp í átta mill. krónur, og harumframt kemur ábyrgdin av 10 upp í 50 monnum. Hetta er ikki smávegis ábyrgd, og vit mugu gera okkum greitt, at tey materiellu virðini í framtíðini fara at vaksa í stórum, og áðrenn langt umliður fara tey óivað at verða tvær reisir tað, tey eru í dag. Fleggingarnar skulu vera rentablar á besta hátt, soleiðis at

peningurin og onnur virði, ið eru lögð í fiskivinnuna, koma aftur í størst møguligum mun. Umboð á skipinum hevur samfelagið og tann fyrirtøka, ið stendur fyri sjálvum skipinum, sett skiparan til at rokja ta ovurstóru uppgávuna at reka skipið so, at vinningurin verður størstur.

Tak t.d. eitt linuskip á saltfiskatúri til Grønlands. Fyrirtøkan lítur skiparanum upp í hendur eitt virki við einum virði av 2—3 mill. krónum, bytt í skrokk, maskinu, reiðskap og elektronisk tól at ráða yvir 2—3 mánaðar, útgærd fyri einar 200.000 krónur og møguligani eisini 25 manns. Tá loyst er frá landi, kunnu vit meta skiparan sum ein-reiðsharra, ið saman við sínum ráðgevarum stjórnar hesum litla samfelagi. Men tað er ábyrgd skiparans, at tá ið skipið leggur aftur at bryggju aftan á túrin, skal vinningurin av túrinum fyri fyrirtøkuna vera hin størst møguligi í mun til umstøðurnar, og ikki minst tíðina.

Vinningurin er sýldur, tí tað ræður um, at tað júst er vinningurin, ið gerst hin størst møguligi. Tað er ikki talið á tókum ella nýtsla av salti ella stampar, ið kanska standa eftir. Tað ið telur er vinningurin í mun til tíðina. Hetta krevur fyrst og fremst av skiparanum, at hann dugir at telja í krónum og meta hesar krónur í tíð. Vit koma fram til vinningin av einum túri við frá inntøkunum, ið stava frá túrinum, at draga kostnaðin av túrinum. Hetta ger, at skiparin eins nógv skal ansa eftir kostnaðarsíðuni sum eftir inntøkusiðini; men harafturat eigur hann at meta tíðina sum ein kostnað.

Sostatt verður eitt tað fyrsta, ið kravt verður av útbúgving fyri skiparar, at dentur verður lagdur á at læra komandi skiparan økonomiskan hugsunarhátt.

Nú søgdu vit omanfyri, »ta skipið leggur aftur at bryggju. Vit mugu jú eisini krevja av skiparanum, at hann er forur fyri at fáa skipið til og frá fiskileið og aftur til bryggju í øllum góðum. Skiparin eigur tí sjálvandi at læra sum mest av navigasjon og sjómannsskapi. Nú eru tey flestu skipini útgjörð við teimum mest nútans navigasjonstólum, so tibetur er tað oftast eitt spæl at føra skip úr Føroyum til Grønlands og aftur, men tað er greitt, at skiparin eigur at vera forur fyri, ta ið á stendur og heilt illa vil til, at føra skip og manning aftur til lands í øllum góðum. Eis-

ini ræður um at læra skiparar at vera meira ábyrgdarkendar, hvat hesum viðvíkri, so at teir m.a. læra at lasta eitt skip forsvarliga og læra hvønn týðning tað hevur fyri stabilitet in skipinum, at tað t.d. er borðfyllt við sild ella saltfiski. Tað er ábyrgd skiparans, at skip og manning koma aftur í øllum góðum, og tað er ikki nóg mikið, at skiparin fær stóra løn fyri hesa stóru ábyrgd — tað má eisini verða kravt, at hann fær bestu útbúgvingina at bera hesa ábyrgd. Her er tað samfelagið má koma uppi. Samfelagið hevur ábyrgd mótevgis fólkinum, ið við er, at skiparin er útbúgvinn til sína ábyrgd, og harafturat er at siga, at samfelagið kann hava ráð at missa skip fyri nakrar milljónir, men samfelagið má ongantíð hava ráð at missa 26 manns.

Sostatt má verða kravt av skiparaútbúgvingini, at hon gevur skipara holla útbúgving í navigasjon og sjómannsskapi — herundir eisini sjórætti og læknakunnleika.

Tað tykist heldur lögdi, at vit higartil einans hava nevnt inntøku og kostnað, navigasjon og sjómannsskap. Tí ein hovuðsmunur er á virkisleiðslu á landi og at vera skipari á fiskiskipi. Mótevgis virkisleiðara á landi, krevst av fiskiskipara, at hann skal fáa fisk — tí fast eingin fiskur, fast eingin inntøka, og tí heldur eingin vinningur. Rætt er tað, men hin vegin er at siga, at nógur fiskur hjálpir tær lítli, um tú gongur burtur við honum, um tú oyðileggur heilsuna fyri at fáa hann, ella um tú brúkar meira fyri at fáa hann, enn hann er verdur í handil og vandil. Tað er greitt, at fyrsta mál við einum fiskiskipi er at fiska við tí. Hann, ið fer umboð á fiskiskip sum skipari, má tí vera forur fyri at fáa fisk — men av týðningi er, at hann lúkar tær fyrru treytirnar, áðrenn hann sleppur umboð. Vit koma her inn á — tykjust menn halda — tað yvirnáttúrliga. Hvussu kunnu vit á einum sjómannsskúla læra menn at finna fisk, tá hetta er gáva, teir eru foddir við? Helst er sera tørført at fara at læra ungur menn at droyma fisk — skulu teir kanska sova í timunum? Rætt er, at menn tykjust at hava yvirnáttúrligar gávur at lesa og heinta fisk — men munnu ikki øll vera samd um, at i manna eygum eru hesar gávur dekan og yvirvurðaðar? Er hetta ikki lærdómur, kunnleiki, áhaldni og treiskni blandað saman? Lærdómin mugu vit ikki gloyma. — Er tað ikki hann, ið ger, at Bretar kunnu fiska undir Føroyum við góðum úrsliti, og at Norðmenn kenna brosmummið undir Føroyum? Tað er ikki annað enn lærdómur og góð viðferð av honum, ið ger at hesir útendingar vita, hvar teir skulu royna undir Føroyum og hvussu. Og á sama hátt við Føroyingum í Grønlandi. Summir vita betur enn aðrir, hvussu botnurin er o.s.fr.

Þátrúgvur trívist væl, har upplýsingur trýtur — og tað er neyvan at gera ov nógv av at siga, at í fiskiskipi eru Føroyingar úpplýstir og konservativir. Við teirri vitan og teimum royndum, føroyskir fiskimenn og skiparar hava um tær ymsku fiskileiðirnar, uppskrivaðum og katalogiseraðum, skuldi verið lagamanni at upplært bestu fiskiskiparar — og góð upplýring í at nýta elektronisk tól og nýtsla av tí kunnleika, aðrar tjóðir hava fingið um fiskiskap og fiskileiðir, høvdu fiski minkað um møguleikarnar fyri at gjørt fiskilógvir burturav. Við at nýta vit og skil, vísindaligar hættir og hugsunarhátt, gjørdust

Vánaligur spámaður

I 1963 tá ið »sjálvstýrise-landsstýrið var sett — tað var undir orðaskiftinum um figgarlógina — at Sigfried Skaale kom fram á roðarapallin. Hann segði nakað soleiðis:

Nú visti hann, at »sjálvstýris-landsstýrið«, kom at halda. P. M. Dam kom ongantíð aftur út í Tinganes, og at Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin fóru at doyggja, og hann Sigfried Skaale skuldi halda gravtalu. Yvirkurnar skuldu koma og føroyingar skuldu gjalda sjálvsagt.

Hetta vóru orðini hjá S. Skaale. Men einki av hesum sum Sigfried Skaale profeteraði kom at halda, »sjálvstýrislandsstýrið« skræðaði og P. M. Dam situr sum lögmaður, og Sambandsflokkurin er sterkari, og Javnaðarflokkurin stóð seg toliliga. Yvirkurnar

vórðu ongar og »sjálvstýrise-flokkarnir mistu meirilutan.

Fólkaflokkurin stóð seg væl, men hann slúkti burtur av »sjálvstýrise-flokkunum, so at teir minkaðu munandi. Orsøkin var at Fólkaflokkurin hevði nokur val-evnir, sum lovaðu at yvirkurnar skuldu ikki koma, og teir komu spelandi inn.

Vit siggja av hesum, at veljararnir vilja ikki hava yvirkur, tí teir halda, tað vera nóg mikið av skatti at gjalda sum er.

Tað eru ikki nógvir sum halda sum »14'indie, at Danmark skal gjalda okkara sjálvstýri. Nei, ta haldi eg meira av Sigfried Skaale sum sigur, at vit føroyingar skulu gjalda okkara yvirkur sjálvir.

S. P. J.

Lýsing

Froðbiar sóknar sjúkrakass heldur aðalfund hin 31. mars kl. 20 í Fylking.

Uppskot ið ynskjast viðgjört, harundir val av formanni, 3 stjórnarlimum, grannskoðara og tiltaksmonn um, skulu vera sjúkrakassanum í hendi í seinasta lagi friggjardagin 17. mars 1967.

Tvøroyri, 9. mars 1967.

STJÓRNIN

Kommunuverkføðingur

Lýst verður eftir verkføðingi í starv hjá Klakksvíkar kommunu.

Stórir partur av arbeiðinum kemur at verða býarplan legging og tað, sum hartil hoyrir.

Umsóknir við frásøgn um kvalifikatióinir og lónarkravi eiga at vera okkum í hendi í seinasta lagi 1. april.

SÓKNARSTÝRIÐ
Klakksvík

Føroyingar uttan iva nógv betur fiskimenn og fiskiskiparar, enn við at lita á ættarbrøði og drem.

Skiparaútbúgvingin eigur tí í stór an mun at verða lögð á tað primera — at finna og veida fiskin. Tær viðfoddu gávurnar eiga at verða suppleradar við havbiologisk um og teoretisk kunnleiki best kann nýtast saman við teimum elektronisk tólunum, skipið hevur til at kanna botn, torvur, dýpi, streym, hita o.s.fr. og hvussu ymskur fiski reiðskapur virkar og skal nýtast. Tað sigur seg sjálvt, at ein djúptgangandi útbúgving í elektroniskum tólum er av alarstørsta týðningi. Tað tykist sum um reiðararnir í dag hava skilt ta óvurderligu hjálpi tað er at hava góð elektronisk tól umboð; men tá vit annars eru so skilagóð at ívast í tí gagnliga í at geva analfabeti torskilda bók, hví seta vit so nákvæm og dýr elektronisk tól umboð til skipara og manning, ið oftast ikki til fullnaðar duga at nýta hesi tól og halda tey viðlíka?

(Finnhald)

Keypið

frá teimum, sum lýsa í

SOSIALINUM!